

Тодор Манојловић

**ЦЕНТРИФУГАЛНИ
ИГРАЧ**

СУТОН (1915)

*Дражесни рој шарених ѓривиђења
Што кроз шу оштуру јесењу бисџрину
Од соли ѓијаних морских вејрова*

Тодор Манојловић

ЦЕНТРИФУГАЛНИ ИГРАЧ

Режија: **Југ Ђорђевић**

Драматургија: **Тијана Грумић**

Сценографија: **Андреја Рондовић**

Костим: **Велимирка Дамјановић**

Композиција: **Невена Глушица**

Кореографија: **Милица Сарић**

Играју:

Драгиња Вогањац

Сања Микитишин

Александар Гајин

Милорад Капор

Марко Савић

Вукашин Ранђеловић

Ивана Панчић Добродолац

Анђела Пећинар

Александар Сарапа

Раде Перовић

Музичари:

Ђорђе Кујунџић – саксофон, Аљоша Закић – труба, Коста Вукашиновић – тромбон,

Ања Риђешић – клавира, Стефан Јоцић – контрабас и Немања Тасић – бубањ

Вођење представе: **Срђан Стојновић**

Шаптање: **Наташа Барбир**

Вођење звука: **Боба Видрић**

Вођење светла: **Миа Млинаревић**

Прва проба: 14. јануар 2025.

Премијера: 26. март 2025, сцена „Пера Добриновић“, 19.30

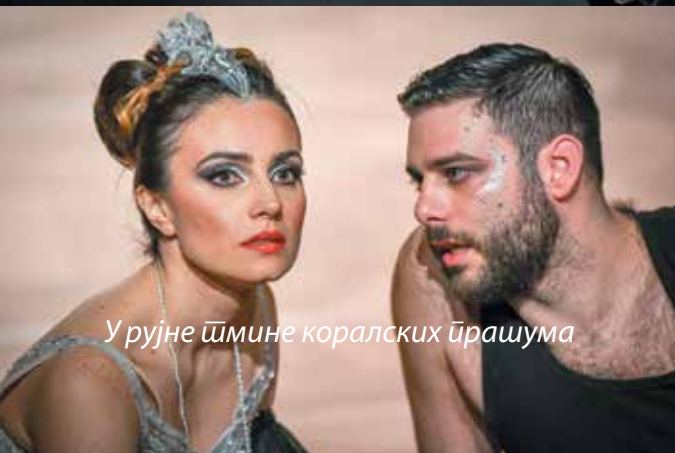
Тишраше холо с нашом болном чежњом,

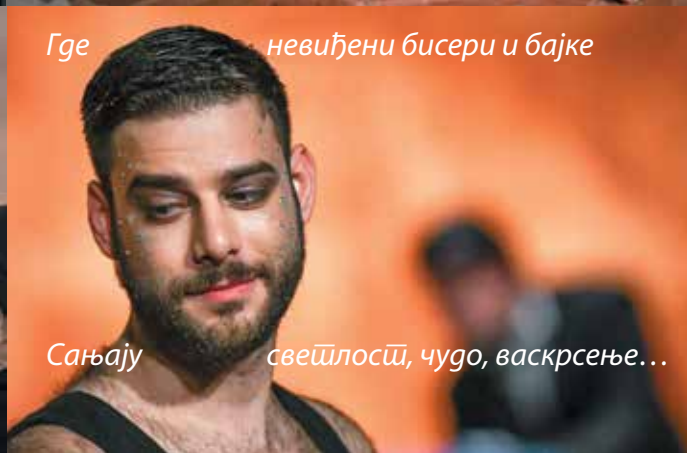
Варљива осирва блаженсџва!

*Гледај – шону
У њеном окићен модри бездан,*

У рујне шмине коралских ѓрашума

Где невиђени бисери и бајке

Сањају свешлосџ, чудо, васкрсење...

Тону –
Сийнија прво, шрабанџи главноја,

A woman in a red dress and a large, ornate red hat stands on a stage, looking towards the right. The background is a textured, reddish-brown wall.

*После и оно круїно, најлейше
Шїо руїно и мирисно
Цвейташе, свейлаше,*

A woman in a red dress and a large, ornate red hat stands on a stage, looking towards the right. The background is a textured, reddish-brown wall.

Ко циновски цбун црвеної зумбула.

РЕЧ РЕДИТЕЉА

Када сам, још као студент Факултета драмских уметности, први пут прочитао драму *Центрифугални истрач* Тодора Манојловића, сећам се да ми је тај контраст између поетичности и таме, који се провлачи кроз цео комад, дубоко остао урезан у сећању. На површини, све је монденско летовалиште, плес и забава, док испод те бљештаве фасаде лежи понор, рат и хаос. Тај несклад постао је основ за тумачење овог дела на сцени Српског народног позоришта у Новом Саду. У почетку, плес, перје, шљокице, тела која не престају да се крећу, у сталном вртлогу. Тело, чија патња ствара центрифугалну силу којом се ослобађа из вртлога живота. На крају, та иста тела постају сведоци једног краја, жртве и споменици вечном надању.

Јуї Ђорђевић

Тоне – и несјаје.

Један јалеб,

Крућан и бео,

Облеже уморно,

*Са болним криком,
Кобно месџо*

*Које ја вуче
Ниже, на ниже.*

Дуја му крила немоћно шибāju

*Одвише рејки ваздух
Што њеја, џешка од џује и смрџи,
Неће више да носи.*

Снежно муїрло
Росе рујне каїи,
Ко нарова зрна.

Скоро ће се сурваџи и он,

Леџи пребели талеб

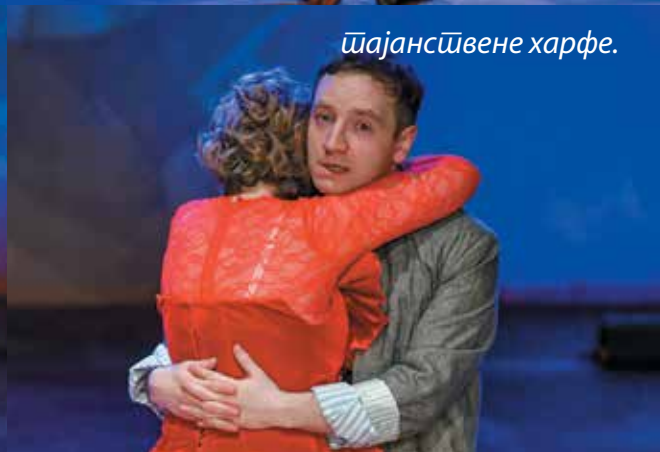
Са ојромним крилима,

Виџиким и звучним,

Као две силне

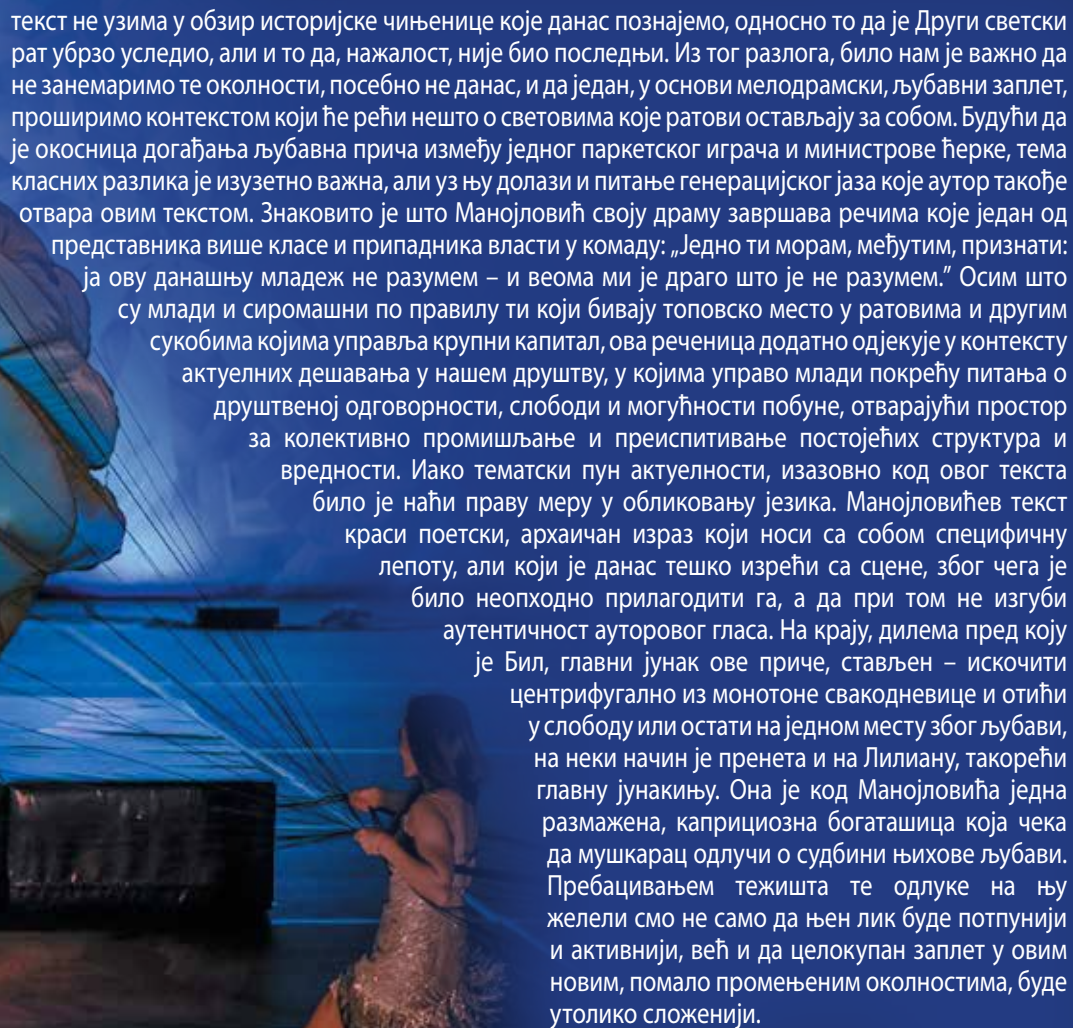

џајансџивене харфе.

ДРАМАТУРШКА БЕЛЕШКА

Тодор Манојловић радњу своје драме *Центрифугални ишрач* смешта у прве поратне године, односно године након Првог светског рата, бирајући један изоловани контекст монденског летовалишта као место на којем се прошлост и сећања непрестано преламају кроз поетичан језик пун евоцирања успомена. Централна тема јесте управо сећање — на рат, на пријатељства склопљена у његовим рововима, на оне којих више нема и на свет из времена пре рата, који је сада неповратно промењен, али је, упркос свему, наставио да постоји. Међутим, писан 1930. године, овај

текст не узима у обзир историјске чињенице које данас познајемо, односно то да је Други светски рат убрзо уследио, али и то да, нажалост, није био последњи. Из тог разлога, било нам је важно да не занемаримо те околности, посебно не данас, и да један, у основи мелодрамски, љубавни заплет, проширимо контекстом који ће рећи нешто о световима које ратови остављају за собом. Будући да је окосница догађања љубавна прича између једног паркетског играча и министрове ћерке, тема класних разлика је изузетно важна, али уз њу долази и питање генерацијског јаза које аутор такође отвара овим текстом. Знаковито је што Манојловић своју драму завршава речима које један од представника више класе и припадника власти у комаду: „Једно ти морам, међутим, признати: ја ову данашњу младеж не разумем – и веома ми је драго што је не разумем.“ Осим што су млади и сиромашни по правилу ти који бивају топовско место у ратовима и другим сукобима којима управља крупни капитал, ова реченица додатно одјекује у контексту актуелних дешавања у нашем друштву, у којима управо млади покрећу питања о друштвеној одговорности, слободи и могућности побуне, отварајући простор за колективно промишљање и преиспитивање постојећих структура и вредности. Иако тематски пун актуелности, изазовно код овог текста било је наћи праву меру у обликовању језика. Манојловићев текст краси поетски, архаичан израз који носи са собом специфичну лепоту, али који је данас тешко изрећи са сцене, због чега је било неопходно прилагодити га, а да при том не изгуби аутентичност ауторовог гласа. На крају, дилема пред коју је Бил, главни јунак ове приче, стављен – искочити центрифугално из монотоне свакодневице и отићи у слободу или остати на једном месту због љубави, на неки начин је пренета и на Лилиану, такорећи главну јунакињу. Она је код Манојловића једна размажена, каприциозна богаташица која чека да мушкарац одлучи о судбини њихове љубави. Пребацивањем тежишта те одлуке на њу желели смо не само да њен лик буде потпунији и активнији, већ и да целокупан заплет у овим новим, помало промењеним околностима, буде утолико сложенији.

Тијана Грумић

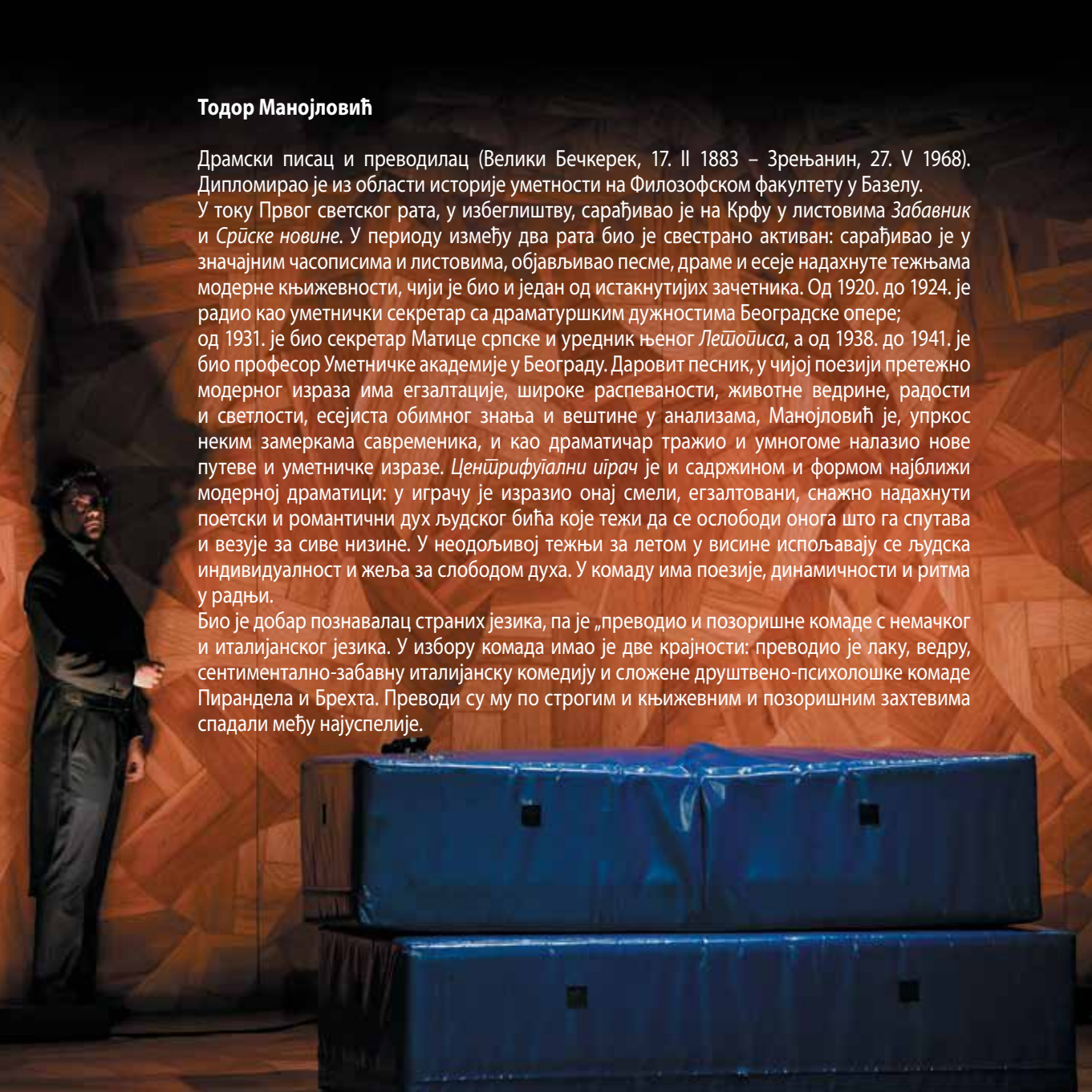

Тодор Манојловић

Драмски писац и преводилац (Велики Бечкерек, 17. II 1883 – Зрењанин, 27. V 1968). Дипломирао је из области историје уметности на Филозофском факултету у Базелу. У току Првог светског рата, у избеглиштву, сарађивао је на Крфу у листовима *Забавник* и *Српске новине*. У периоду између два рата био је свестрано активан: сарађивао је у значајним часописима и листовима, објављивао песме, драме и есеје надахнуте тежњама модерне књижевности, чији је био и један од истакнутијих зачетника. Од 1920. до 1924. је радио као уметнички секретар са драматуршким дужностима Београдске опере; од 1931. је био секретар Матице српске и уредник њеног *Летописа*, а од 1938. до 1941. је био професор Уметничке академије у Београду. Даровит песник, у чијој поезији претежно модерног израза има егзалтације, широке распеваности, животне ведрине, радости и светлости, есејиста обимног знања и вештине у анализама, Манојловић је, упркос неким замеркама савременика, и као драматичар тражио и умногоме налазио нове путеве и уметничке изразе. *Центрифугални играч* је и садржином и формом најближи модерној драматици: у играчу је изразио онај смели, егзалтовани, снажно надахнути поетски и романтични дух људског бића које тежи да се ослободи онога што га спутава и везује за сиве низине. У неодрживој тежњи за летом у висине испољавају се људска индивидуалност и жеља за слободом духа. У комаду има поезије, динамичности и ритма у радњи.

Био је добар познавалац страних језика, па је „преводио и позоришне комаде с немачког и италијанског језика. У избору комада имао је две крајности: преводио је лаку, ведру, сентиментално-забавну италијанску комедију и сложене друштвено-психолошке комаде Пирандела и Брехта. Преводи су му по строгим и књижевним и позоришним захтевима спадали међу најуспелије.

СРПСКО НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ

НОВИ САД

Позоришни трг 1, 21101 Нови Сад

Телефон: 021/ 6621 411 (централа)

За издавача / ЛУБИНКА ГВОЗДЕНОВИЋ, в. д. управника
УД Драма / НИКОЛА ПЕЈАКОВИЋ, директор

Уредник / ДУШАН МАМУЛА
Обликовање / СОЊА ВИДАКОВИЋ САВИЋ
Фотографије / МАРИЈА ЕРДЕЉИ
Графички уредник / ЂОРЂЕ ЛАБАТ

Штампа / BiroGraf Comp doo, Земун
Тираж 500

164. сезона 2024/2025.

www.snp.org.rs

